

22142964

International Baccalaureate®
Baccalauréat International
Bachillerato Internacional

**LATIN
HIGHER LEVEL
PAPER 2**

Tuesday 6 May 2014 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer four questions from two genres only.
- The maximum mark for this examination paper is *[44 marks]*.

Answer **four** questions from **two** genres **only**. These questions should be taken from the **two** genres you have studied.

Genre: Elegiac and Lyric poetry

Question 1. Catullus 64.164–185

sed quid ego ignaris nequiquam conqueror auris
 165 exsternata malo, quae nullis sensibus auctae
 nec missas audire queunt nec reddere voces?
 ille autem prope iam mediis versatur in undis,
 nec quisquam adparet vacua mortalis in alga.
 sic nimis insultans extremo tempore saeva
 170 fors etiam nostris invidit questibus auris.
 Iuppiter omnipotens, utinam ne tempore primo
 Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes,
 indomito nec dira ferens stipendia tauro
 perfidus in Creta religasset navita funem,
 175 nec malus hic celans dulci crudelia forma
 consilia in nostris requiesset sedibus hospes!
 nam quo me referam? quali spe perdita nitor?
 Idaeosne petam montes? ah, gurgite lato
 discernens ponti truculentum ubi dividit aequor?
 180 an patris auxilium sperem, quemne ipsa reliqui
 respersum iuvenem fraterna caede secuta?
 coniugis an fido consoler memet amore,
 quine fugit lentos incurvans gurgite remos?
 praeterea nullo litus, sola insula, tecto,
 185 nec patet egressus pelagi cingentibus undis:

- (a) Translate *sed ... voces* (lines 164–166). [3 marks]
- (b) Scan *sic ... auris* (lines 169–170). [2 marks]
- (c) *Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes* (line 172). Explain the meaning of each of these epithets. [2 marks]
- (d) *nam ... remos* (lines 177–183). Discuss how the questions in this section portray the personal history of the speaker. Support your answer by quoting **three** words or phrases from the Latin text. [3 marks]

Genre: Elegiac and Lyric poetry**Question 2. Horace *Odes* 3.2.17–32**

20 Virtus, repulsae nescia sordidae,
intaminatis fulget honoribus
nec sumit aut ponit securis
arbitrio popularis aerae.

Virtus, recludens inmeritis mori
caelum, negata temptat iter via
coetusque vulgaris et udam
spernit humum fugiente penna.

25 est et fideli tuta silentio
merces: vetabo, qui Cereris sacrum
vulgarit arcanae, sub isdem
sit trabibus fragilemque mecum

30 solvat phaselon; saepe Diespiter
neglectus incesto addidit integrum,
raro antecedentem scelestum
deseruit pede Poena claudo.

- (a) *Cereris ... arcanae* (lines 26–27). To what does this phrase refer? Give **two** details. [2 marks]
- (b) Who or what is *Diespiter* (line 29), and what does Horace claim about what *Diespiter* does? [2 marks]
- (c) Discuss how Horace uses his poetic technique to support the theme of virtuous achievements/deeds in this poem. Support your argument by quoting precise details from the Latin text. [8 marks]

Genre: Epic**Question 3. Virgil *Aeneid* 4.478–502**

“inveni, germana, viam – gratare sorori –
 quae mihi reddat eum, vel eo me solvat amantem.
 480 Oceani finem iuxta solemque cadentem
 ultimus Aethiopum locus est, ubi maxumus Atlas
 axem humero torquet stellis ardentibus aptum:
 hinc mihi Massylae gentis monstrata sacerdos,
 Hesperidum templi custos, epulasque draconi
 485 quae dabat, et sacros servabat in arbore ramos,
 spargens umida mella soporiferumque papaver.
 haec se carminibus promittit solvere mentes
 quas velit, ast aliis duras immittere curas,
 sistere aquam fluviis, et vertere sidera retro;
 490 nocturnosque movet Manis: mugire videbis
 sub pedibus terram, et descendere montibus ornos.
 testor, cara, deos et te, germana, tuumque
 dulce caput, magicas invitam accingier artes.
 tu secreta pyram tecto interiore sub auras
 495 erige, et arma viri, thalamo quae fixa reliquit
 impius, exuviasque omnis, lectumque iugalem,
 quo perii, superimponas: abolere nefandi
 cuncta viri monumenta iuvat, monstratque sacerdos.”
 haec effata silet; pallor simul occupat ora.
 500 non tamen Anna novis praetexere funera sacris
 germanam credit, nec tantos mente furores
 concipit, aut graviora timet, quam morte Sychaei.

- (a) *inveni ... viam* (line 478). Describe the “way” the speaker claims to have found. Support your argument by quoting **three** words or phrases from the Latin text anywhere in the extract. [3 marks]
- (b) Scan *ultimus ... aptum* (lines 481–482). [2 marks]
- (c) *tu ... superimponas* (lines 494–497). What **two** things does the speaker ask to be done? [2 marks]
- (d) Translate *non ... Sychaei* (lines 500–502). [3 marks]

Genre: Epic

Question 4. Virgil *Aeneid* 4.1–19

at regina gravi iamdudum saucia cura
 volnus alit venis, et caeco carpitur igni.
 multa viri virtus animo, multusque recursat
 gentis honos: haerent infixi pectore voltus
 5 verbaque, nec placidam membris dat cura quietem.
 postera Phoebea lustrabat lampade terras,
 umentemque Aurora polo dimoverat umbram,
 cum sic unanimam adloquitur male sana sororem:
 “Anna soror, quae me suspensam insomnia terrent!
 10 quis novus hic nostris successit sedibus hospes,
 quem sese ore ferens, quam forti pectore et armis!
 credo equidem, nec vana fides, genus esse deorum.
 degeneres animos timor arguit: heu, quibus ille
 iactatus fatis! quae bella exhausta canebat!
 15 si mihi non animo fixum immotumque sederet,
 ne cui me vinclo vellem sociare iugali,
 postquam primus amor deceptam morte fefellit;
 si non pertaesum thalami taedaeque fuisset,
 huic uni forsant potui succumbere culpae.

- (a) *multa ... quietem* (lines 3–5). Describe **two** qualities or characteristics of Aeneas that occupy Dido’s mind. Support your answer by quoting the Latin text. [2 marks]
- (b) *si mihi ... culpae* (lines 15–19). Comment on Dido’s assertion about marriage. Support your comment by quoting **two** details from the Latin text. [2 marks]
- (c) Discuss **four** ways in which this extract exemplifies Virgil’s literary artistry. Support your argument with **four** words, phrases, or precise details quoted from the Latin text. [8 marks]

Genre: Historiography**Question 5. Tacitus *Annals* 14.37–38**

ac primum legio gradu immota et angustias loci pro munimento retinens, postquam in propius suggestos hostis certo iactu tela exhauserat, velut cuneo erupit. idem auxiliarium impetus; et eques protentis hastis perfringit quod obvium et validum erat. ceteri terga praebuere, difficili effugio, quia circumiecta vehicula saepserant abitus. et miles ne mulierum quidem neci temperabat,

5 confixaque telis etiam iumenta corporum cumulum auxerant. clara et antiquis victoriis par ea die laus parta: quippe sunt qui paulo minus quam octoginta milia Britannorum cecidisse tradant, militum quadringentis ferme interfectis nec multo amplius vulneratis. Boudicca vitam veneno finivit. et Poenius Postumus, praefectus castrorum secundae legionis, cognitis quartadecimanorum vicesimanorumque prosperis rebus, quia pari gloria legionem suam fraudaverat abnueratque contra

10 ritum militiae iussa ducis, se ipse gladio transegit. contractus deinde omnis exercitus sub pellibus habitus est ad reliqua belli perpetranda. auxitque copias Caesar missis ex Germania duobus legionariorum milibus, octo auxiliarium cohortibus ac mille equitibus; quorum adventu nonani legionario milite suppleti sunt, cohortes alaeque novis hibernaculis locatae quodque nationum ambiguum aut adversum fuerat igni atque ferro vastatum. sed nihil aeque quam fames adfligebat

15 serendis frugibus incuriosos, et omni aetate ad bellum versa, dum nostros commeatus sibi destinant.

- (a) Translate *ac primum ... erupit* (lines 1–2). [3 marks]
- (b) *quippe ... vulneratis* (lines 6–7). What are the numbers of dead on each side of the battle given by Tacitus? [2 marks]
- (c) Give **two** details about the death of Poenius Postumus. [2 marks]
- (d) *contractus ... vastatum* (lines 10–14). Describe **three** things that were done with regard to the deployment of forces following the defeat of Boudicca. Support your answer by quoting the Latin text. [3 marks]

Genre: Historiography**Question 6. Tacitus *Annals* 14.42–43**

ex quis C. Cassius sententiae loco in hunc modum disseruit: “saepe numero, patres conscripti, in hoc ordine interfui, cum contra instituta et leges maiorum nova senatus decreta postularentur; neque sum adversatus, non quia dubitarem super omnibus negotiis melius atque rectius olim provisum et quae converterentur in deterius mutari, sed ne nimio amore antiqui moris studium meum extollere viderer. simul quidquid hoc in nobis auctoritatis est crebris contradictionibus destruendum non existimabam, ut maneret integrum si quando res publica consiliis eguisset. quod hodie venit consulari viro domi suae interfecto per insidias servilis, quas nemo prohibuit aut prodidit quamvis nondum concusso senatus consulto quod supplicium toti familiae minitabatur. decernite hercule impunitatem: at quem dignitas sua defendet, cum praefecto urbis non profuerit? quem numerus servorum tuebitur, cum Pedanium Secundum quadringenti non protexerint? cui familia opem feret, quae ne in metu quidem pericula nostra advertit? an, ut quidam fingere non erubescunt, iniurias suas ultus est interfector, quia de paterna pecunia transegerat aut avitum mancipium detrahebatur? pronuntiemus ultro dominum iure caesum videri.

- (a) Give **two** reasons suggested by C. Cassius for his past reluctance to speak against the new decrees (*nova decreta*, line 2). Refer closely to the Latin text. [2 marks]
- (b) *quod hodie ... servilis* (lines 6–7). Give **two** details about Pedanium Secundus. [2 marks]
- (c) Discuss Tacitus’s method and narrative technique in presenting speeches in his historical writing. Support your answers with the Latin text. [8 marks]

Genre: Letters**Question 7. Pliny the Younger *Letters* 7.33.1–15**

auguror nec me fallit augurium, historias tuas immortales futuras; quo magis illis – ingenue fatebor – inseri cupio. nam si esse nobis curae solet ut facies nostra ab optimo quoque artifice exprimatur, nonne debemus optare, ut operibus nostris similis tui scriptor praedicatorque contingat? demonstro ergo quamquam diligentiam tuam fugere non possit, cum sit in publicis actis, demonstro tamen quo
 5 magis credas, iucundum mihi futurum si factum meum, cuius gratia periculo crevit, tuo ingenio tuo testimonio ornaveris. dederat me senatus cum Herennio Senecione advocatum provinciae Baeticae contra Baebium Massam, damnatoque Massa censuerat, ut bona eius publice custodirentur. Senecio, cum explorasset consules postulationibus vacaturos, convenit me et “qua concordia”
 10 inquit “iniunctam nobis accusationem exsecuti sumus, hac adeamus consules petamusque, ne bona dissipari sinant, quorum esse in custodia debent.” respondi: “cum simus advocati a senatu dati, dispice num peractas putes partes nostras senatus cognitione finita.” et ille: “tu quem voles tibi terminum statues, cui nulla cum provincia necessitudo nisi ex beneficio tuo et hoc recenti; ipse et natus ibi et quaestor in ea fui.”

- (a) *auguror ... cupio* (lines 1–2). To whom is this letter addressed and to what purpose? [2 marks]
- (b) *cum sit in publicis actis* (line 4). To what does the expression *in publicis actis* refer? Give **two** details. [2 marks]
- (c) Give **three** details of the discussion Pliny relates. Support your answer by quoting the Latin text. [3 marks]
- (d) Translate *tu ... fui* (lines 11–13). [3 marks]

Genre: Letters

Question 8. Pliny the Younger *Letters* 2.1.7–12

et ille quidem plenus annis abit, plenus honoribus, illis etiam quos recusavit: nobis tamen quaerendus ac desiderandus est ut exemplar aevi prioris, mihi vero praecipue, qui illum non solum publice quantum admirabar tantum diligebam; primum quod utrique eadem regio, municipia finitima, agri etiam possessionesque coniunctae, praeterea quod ille mihi tutor relictus affectum parentis
5 exhibuit. sic candidatum me suffragio ornavit; sic ad omnes honores meos ex secessibus accucurrit, cum iam pridem eiusmodi officiis renuntiasset; sic illo die quo sacerdotes solent nominare quos dignissimos sacerdotio iudicant, me semper nominabat. quin etiam in hac novissima valetudine, veritus ne forte inter quinqueviros crearetur, qui minuendis publicis sumptibus iudicio senatus
10 constituebantur, cum illi tot amici senes consularesque superessent, me huius aetatis per quem excusaretur elegit, his quidem verbis: “etiam si filium haberem, tibi mandarem.” quibus ex causis necesse est tamquam immaturam mortem eius in sinu tuo defleam, si tamen fas est aut flere aut omnino mortem vocare, qua tanti viri mortalitas magis finita quam vita est. vivit enim vivetque semper, atque etiam latius in memoria hominum et sermone versabitur, postquam ab oculis recessit. volo tibi multa alia scribere, sed totus animus in hac una contemplatione defixus est. Verginium
15 cogito, Verginium video, Verginium iam vanis imaginibus, recentibus tamen, audio alloquor teneo; cui fortasse cives aliquos virtutibus pares et habemus et habebimus, gloria neminem.

- (a) *primum ... exhibuit* (lines 3–5). Give **two** details which Pliny relates to describe his affinity with Verginius. [2 marks]
- (b) *quin etiam ... mandarem* (lines 7–10). For what office does Verginius recommend Pliny? What is his reason for doing so? [2 marks]
- (c) Discuss how Pliny’s literary style enhances his portrayal of his own grief at the death of Verginius. Support your argument by quoting the Latin text. [8 marks]

Genre: Philosophy**Question 9. Lucretius 3.506–525**

haec igitur tantis ubi morbis corpore in ipso
 iacentur miserisque modis distracta laborent,
 cur eadem credis sine corpore in aëre aperto
 cum validis ventis aetatem degere posse?
 510 et quoniam mentem sanari corpus ut aegrum
 cernimus et flecti medicina posse videmus,
 id quoque praesagit mortalem vivere mentem.
 addere enim partis aut ordine traiecere aecumst
 aut aliquid prosum de summa detrahere hilum,
 515 commutare animum qui cumque adoritur et infit
 aut aliam quamvis naturam flectere quaerit.
 at neque transferri sibi partis nec tribui vult
 immortale quod est quicquam neque defluere hilum;
 nam quod cumque suis mutatum finibus exit,
 520 continuo hoc mors est illius quod fuit ante.
 ergo animus sive aegrescit, mortalia signa
 mittit, uti docui, seu flectitur a medicina.
 usque adeo falsae rationi vera videtur
 res occurrere et effugium praecludere eunti
 525 ancipitique refutatu convincere falsum.

- (a) Scan *cur ... posse* (lines 508–509). [2 marks]
- (b) *et ... vivere mentem* (lines 510–512). What comparison does Lucretius draw? What does this comparison prove? [2 marks]
- (c) *addere ... medicina* (lines 513–522). Summarize the **three** steps through which Lucretius’s argument is developed. [3 marks]
- (d) Translate *usque ... falsum* (lines 523–525). [3 marks]

Genre: Philosophy**Question 10. Lucretius 3.216–236**

ergo animam totam perparvis esse necessest
 seminibus nexam per venas viscera nervos,
 qua tenus, omnis ubi e toto iam corpore cessit,
 extima membrorum circumcaesura tamen se
 220 incolumem praestat nec deficit ponderis hilum.
 quod genus est, Bacchi cum flos evanuit aut cum
 spiritus unguenti suavis diffugit in auras
 aut aliquo cum iam sucus de corpore cessit;
 nil oculis tamen esse minor res ipsa videtur
 225 propterea neque detractum de pondere quicquam,
 ni mirum quia multa minutaque semina sucos
 efficiunt et odorem in toto corpore rerum.
 quare etiam atque etiam mentis naturam animaeque
 scire licet perquam paucillis esse creatam
 230 seminibus, quoniam fugiens nil ponderis aufert.
 nec tamen haec simplex nobis natura putanda est.
 tenuis enim quaedam moribundos deserit aura
 mixta vapore, vapor porro trahit aëra secum;
 nec calor est quisquam, cui non sit mixtus et aër;
 235 rara quod eius enim constat natura, necessest
 aëris inter eum primordia multa moveri.

- (a) *ergo ... hilum* (lines 216–220). How is the soul constituted according to Lucretius? Support your answer by quoting **two** details from the Latin text. [2 marks]
- (b) *quod ... cessit* (lines 221–223). Give **two** examples of Lucretius’s use of imagery in these lines. [2 marks]
- (c) Discuss how Lucretius’s poetic art enhances the philosophical argument of this extract. Support your argument by quoting words, phrases or precise details from the Latin text. [8 marks]
-